

Sygn. akt II CSK 694/10

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Marta Romańska

SSA Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Wiktora P.
przeciwko Wojskowej Agencji Mieszaniowej w W.
o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli,
po rozpoznaniu na rozprawie
w Izbie Cywilnej w dniu 7 października 2011 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 16 czerwca 2010 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu
Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy, wyrokiem z dnia 18 lutego 2010 r. w sprawie I C 406/09, zobowiązał pozwaną Wojskową Agencję Mieszkaniową w W. Oddział Regionalny w S. do złożenia oświadczenia woli o treści: „Wojskowa Agencja Mieszkaniowa w W. Oddział Regionalny w S. zobowiązuje się w terminie 30 dni od daty uprawomocnienia się wyroku Sądu Okręgowego z dnia 18 lutego 2010 r. w sprawie I C 406/09 zapłacić Wiktorowi P. kwotę 87.017,30 zł tytułem odprawy mieszkaniowej należnej w związku ze zwolnieniem ze służby wojskowej wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 43.508,65 zł od dnia 27 lutego 2009 r. oraz ustawowymi odsetkami od kwoty 43.508,65 zł od dnia 3 marca 2009 roku”.

Sąd oddalił powództwo w pozostałej części, zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda koszty procesu w kwocie 4617 zł i nakazał pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego koszty sądowe w kwocie 3.351 zł.

Rozstrzygnięcie to zapadło na tle następujących ustaleń faktycznych.

Wiktor P. pełnił zawodową służbę wojskową w okresie od dnia 10.10.1991 roku do dnia 31.01.2009 roku, ostatnio jako kierownik magazynu w Brygadzie Zmechanizowanej w Z. Decyzją przydziału osobnej kwatery stałej nr 10/97 z dnia 27.02.1997 r. przydzielono mu osobną kwaterę stałą, położoną w Z. przy ul. P. nr [...] o powierzchni 47,6 metrów kwadratowych, w której zamieszkał z żoną i dwojgiem dzieci poniżej 25 roku życia.

Po dniu 1 lipca 2004 r. nie wydano wobec powoda decyzji o prawie zamieszkiwania w lokalu mieszkalnym. W dniu 30.11.2007 roku powód przekazał zajmowane mieszkanie do dyspozycji WAM (k. 69 akt sprawy).

Z chwilą zwolnienia z zawodowej służby wojskowej, Wiktor P. nabył prawo do emerytury wojskowej w wysokości 1975,75 zł miesięcznie. W dniu 27 stycznia 2009 roku złożył do Dyrektora Oddziału Regionalnego Wojskowej Agencji Mieszkaniowej w S. wniosek o odprawę mieszkaniową w formie pieniężnej, który został załatwiony odmownie.

Wartość odtworzeniowa 1 metra kwadratowego powierzchni użytkowej lokalu mieszkalnego, przyjęta na potrzeby obliczenia odprawy mieszkaniowej, wynosiła w 2009 roku kwotę 2.778,33 zł.

Sąd I instancji uwzględniając powództwo wskazał, że jego podstawę prawną stanowi art. 64 k.c. w związku z art. 23 ustęp 1 punkt 1 litera b w związku z art. 47 ustęp 1 i ustęp 2 ustawy z dnia 22 czerwca 1995 roku o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (dalej jako usz) w brzmieniu obowiązującym w dniu zwolnienia powoda ze służby wojskowej (31.01.2009 roku).

Zgodnie z art. 23 ustęp 1 punkt 1 litera b usz odprawa mieszkaniowa przysługuje żołnierzowi służby stałej, który do dnia zwolnienia z zawodowej służby wojskowej nie otrzymał decyzji o prawie do zamieszkiwania w lokalu mieszkalnym, z wyłączeniem przypadków, o których mowa w art. 21 ustęp 6, o ile nabył on prawo do emerytury wojskowej lub wojskowej renty inwalidzkiej lub został zwolniony z zawodowej służby wojskowej przed upływem okresu wymaganego do nabycia uprawnień do emerytury wojskowej, w przypadku wypowiedzenia mu stosunku służbowego zawodowej służby wojskowej przez właściwy organ wojskowy.

Odprawę tę - stosownie do art. 47 ust. 2 usz - wypłaca się na podstawie umowy zawartej między dyrektorem oddziału regionalnego Wojskowej Agencji Mieszkaniowej, a osobą uprawnioną zwalnającą kwaterę, w przypadku jej zajmowania. Zawarcie umowy następuje po przedstawieniu przez osobę uprawnioną wskazanych w ustawie dokumentów, w tym między innymi zaświadczenia o nabyciu uprawnień do emerytury wojskowej (punkt 1).

Powód nabył, w ocenie Sądu I instancji, prawo do odprawy mieszkaniowej, obliczonej, stosownie do art. 47 ustęp 1 usz, na dzień upływu 30 dni od daty złożenia przez niego wniosku o wypłatę, na kwotę 87.017,30 zł, albowiem w dniu zwolnienia ze służby wojskowej legitymował się prawem do emerytury wojskowej, a nadto do tej daty nie wydano w stosunku do niego decyzji o prawie do zamieszkiwania w lokalu mieszkalnym.

Sąd Okręgowy podniósł dalej, że stosownie do paragrafu 4 ustęp 1 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 6 stycznia 2005 roku w sprawie warunków i trybu wypłaty odprawy mieszkaniowej (Dz. U. nr 11, poz. 81), wniosek

o wypłatę odprawy winien być załatwiony w terminie 30 dni od daty jego złożenia przez uprawnionego.

Skoro zawarcie umowy, o której mowa w art. 47 ustęp 2 uzs, powinno nastąpić w powyższym terminie, to w tej dacie powinna mieć także miejsce, zdaniem Sądu I instancji, wypłata zaliczkowa tej odprawy wynosząca 50 procent należnej sumy (art. 47 ustęp 5 punkt 1 uzs), zaś druga część - w terminie 30 dni od daty zwolnienia ze służby wojskowej (art. 47 ustęp 6 punkt 1 uzs).

Z tych przyczyn, Sąd Okręgowy ustalił datę początkową biegu odsetek ustawowych za opóźnienie w zapłacie odprawy od kwoty 43.508,65 zł od dnia 27 lutego 2009 r. oraz ustawowymi odsetkami od kwoty 43.508,65 zł od dnia 3 marca 2009 roku”.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 16 czerwca 2010 r. w sprawie [...] oddalił apelację strony pozwanej od wskazanego wyroku i zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda koszty postępowania apelacyjnego w kwocie 2700 zł, akceptując ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji oraz wpływające z nich wnioski prawne.

W skardze kasacyjnej strona pozwana, powołując się na obie podstawy określone w art. 398³ § 1 k.p.c., wniosła o cyt. jego „zmianę i oddalenie powództwa” ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji.

W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej skarżąca wskazała na naruszenie przepisów: art. 23 ust. 1 punkt 1 litera a i litera b i ust. 2 uzs w związku z art. 23 ustęp 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. nowelizującej z dniem 1 lipca 2004 roku ustawę o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych (Dz.U. nr 115, poz. 1203) przez przyjęcie, że powodowi przysługuje prawo do odprawy mieszkaniowej, podczas gdy powód nie był objęty zakresem podmiotowym powołanego przepisu art. 23 ust. 1 punkt 1 litera a i litera b uzs, lecz realizacja jego uprawnienia do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych została uregulowana przepisem art. 23 ustęp 2 uzs.

Dalej zarzuciła strona pozwana naruszenie art. 23 ust. 2 uzs poprzez jego niezastosowanie w rozpatrywanej sprawie, naruszenie art. 47 ustęp 2 uzs przez przyjęcie, że powód jest osobą uprawnioną zwalnającą kwaterę, podczas gdy

zajmowany przez niego lokal nie stanowił kwatery w rozumieniu przepisów powołanej ustawy, co skutkuje zastosowaniem do powoda art. 23 ustęp 2 uzs.

W skardze znalazł się także zarzut naruszenia art. 1 a punkt 3 w związku z art. 23 ustęp 4 uzs przez przyjęcie, że zajmowany przez powoda lokal był kwaterą w rozumieniu art. 23 ustęp 1 punkt 1 i art. 47 ustęp 2 uzs w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2004 roku, podczas gdy wyłącznym kryterium oceny, czy lokal jest kwaterą jest jego umieszczenie w wykazie kwater, sporządzonym przez dyrektorów oddziałów regionalnych WAM i zatwierdzonym przez Prezesa Agencji w uzgodnieniu z Ministrem Obrony Narodowej, stosownie do art. 23 ustęp 4 uzs.

Zarzuciła skarżąca także naruszenie art. 24 ustęp 1 punkt 1 i punkt 4 uzs w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 lipca 2004 roku przez przyjęcie, że prawo do kwatery nie zostało przez powoda zrealizowane poprzez przydzielenie mu osobnej kwatery stałej przed dniem 1 lipca 2004 roku i że powodowi przysługuje roszczenie o odprawę mieszkaniową.

Strona pozwana zarzuciła ponadto naruszenie art. 481 § 1 k.c. przez zasądzenie odsetek ustawowych za okres sprzed zawarcia umowy, podczas gdy obowiązek zapłaty odsetek powstaje dopiero po zawarciu umowy, przewidzianej w art. 47 ustęp 2 uzs, a skoro wyrok zastępuje oświadczenie woli pozwanej Agencji - to obowiązek uiszczenia odsetek nie może obejmować daty wcześniejszej.

W ramach drugiej podstawy kasacyjnej strona pozwana zarzuciła naruszenie art. 382 k.p.c. przez nieprawidłową interpretację prawa materialnego, polegającą na błędnym przyjęciu zakresu obowiązywania art. 23 ust. 1 punkt 1 litera a i litera b. 2 uzs.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Całkowicie chybiony jest zarzut naruszenia przez Sąd II instancji art. 382 k.p.c., albowiem wbrew jego treści, Sąd II instancji orzekł na podstawie całości zgromadzonego w sprawie materiału, zaś w postępowaniu apelacyjnym nie prowadził postępowania dowodowego. Zarzut ten nie został zresztą głębiej

uzasadniony przez wykazanie, jakiej części materiału dowodowego Sąd II instancji nie uwzględnił przy rozstrzygnięciu apelacji strony pozwanej.

Z akt sprawy wynika, że fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, ustalone przez Sąd II instancji w ślad za ustaleniami faktycznymi Sądu Okręgowego, nie były kwestionowane przez żadną ze stron, natomiast przedmiotem sporu pozostawała wykładnia i zastosowanie wskazanych w skardze kasacyjnej przepisów prawa materialnego.

Omówienie sformułowanych w skardze kasacyjnej zarzutów naruszenia prawa materialnego, poprzedzić należy przypomnieniem regulacji problematyki zakwaterowania stałego żołnierzy zawodowych obowiązującej przed dniem 1 lipca 2004 r. oraz po zmianach wprowadzonych ustawą nowelizującą usz z dnia 16 kwietnia 2004 r.

Zgodnie z art. 22 ust. 1 usz w brzmieniu sprzed nowelizacji, żołnierzowi zawodowemu od dnia powołania go do czynnej służby wojskowej, pełnionej jako służba stała, przysługiwało prawo do kwatery. Kwaterą był samodzielny lokal mieszkalny w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (art. 21 ust. 1 usz).

Art. 24 ust. 1 ustawy stanowił, że prawo do kwatery realizuje się na wniosek żołnierza zawodowego przez przydział kwatery albo wypłacenie ekwiwalentu pieniężnego w zamian za rezygnację z kwatery.

Wydanie decyzji o przydziale kwatery oznaczało realizację prawa do kwatery w rozumieniu art. 24 ust. 1. Przydział kwatery, w myśl art. 24 ust. 3 usz mógł nastąpić wyłącznie w okresie pełnienia zawodowej służby wojskowej jako służby stałej, w tym pozostawania w stanie nieczynnym.

Jeżeli do czasu zwolnienia z zawodowej służby wojskowej, pełnionej jako służba stała, żołnierzowi nie przydzielono kwatery lub nie wypłacono ekwiwalentu pieniężnego w zamian za rezygnację z kwatery, z dniem zwolnienia ze służby wypłacano mu ten ekwiwalent (art. 24 ust. 4 usz). Podstawą jego wypłacenia była umowa zawarta między dyrektorem oddziału rejonowego Wojskowej Agencji Mieszkaniowej, a osobą uprawnioną (art. 24 ust. 4 w związku z art. 47 ust. 1 usz).

Jeżeli osobie uprawnionej lub jej małżonkowi przysługiwało spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego albo byli oni właścicielami domu mieszkalnego lub lokalu mieszkalnego nabytego przy pomocy finansowej przewidzianej ustawą, prawo do kwatery tej osoby było realizowane poprzez wypłacenie ekwiwalentu pieniężnego (art. 40 ust. 2 uzs).

Do czasu realizacji prawa do kwatery żołnierz zawodowy otrzymywał świadczenie finansowe, umożliwiające pokrycie kosztów najmu lokalu mieszkalnego na zasadach określonych w ustawie albo zakwaterowanie tymczasowe w budynkach lub kwaterach będących w zasobach Agencji (art. 24 ust. 2 uzs).

Przedstawione zasady zostały zmienione ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP oraz innych ustaw (Dz. U. nr 116, poz. 1202) - dalej jako nowela z 2004 roku, która weszła w życie z dniem 1 lipca 2004 r.

Po wspomnianej nowelizacji, ustawa o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej nie przewiduje już prawa do kwatery. Jej art. 21 ust. 1 stanowi natomiast, że żołnierzowi służby stałej od dnia wyznaczenia go na pierwsze stanowisko służbowe do dnia zwolnienia z zawodowej służby wojskowej, przysługuje prawo zamieszkiwania w lokalu mieszkalnym, będącym w dyspozycji Wojskowej Agencji Mieszkaniowej, zaś art. 23 reguluje prawo do nabycia odprawy mieszkaniowej, o której mowa w art. 47 ustawy.

Odprawę mieszkaniową wypłaca się na podstawie umowy zawartej między dyrektorem oddziału regionalnego WAM a osobą uprawnioną zwalniającą kwaterę, w przypadku jej zajmowania (art. 47 ust. 2 uzs.). Na wniosek osoby uprawnionej odprawa mieszkaniowa może być zrealizowana w jednej z form rzeczowych wskazanych w art. 47 ust. 4 uzs.

Jak podkreślił Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 czerwca 2006 r., K 16/05 (OTK-A 2006, nr 6, poz. 69), ustawa nowelizująca uzs z dnia 16.04.2004 roku, gruntownie zmieniła zasady realizacji, służącego żołnierzom służby stałej, prawa do kwatery, wprowadziła bowiem regułę,

że uprawnienie przysługujące żołnierzom to prawo do zamieszkiwania w kwaterze w miejscu i na czas pełnienia służby, co jest warunkiem zapewnienia siłom zbrojnym mobilności koniecznej dla prawidłowego wykonywania ich funkcji.

Decydujące znaczenie dla uprawnień żołnierza do odprawy mieszkaniowej ma zatem stan istniejący w chwili zwolnienia go ze służby wojskowej. Uzasadnia to stosowanie w odnośnym zakresie przepisów usz obowiązujących w chwili zwolnienia żołnierza ze służby.

Przenosząc te rozważania na grunt rozpatrywanej sprawy podnieść należy, że z niekwestionowanych ustaleń faktycznych Sądu II instancji wynika, że decyzją nr 10/97 z dnia 27.02.1997 roku powodowi przydzielono osobną kwaterę stałą położoną w Z. przy ul. P. nr [...] o powierzchni 47,6 metrów kwadratowych, w której zamieszkał z rodziną.

Zgodnie z art. 23 ustęp 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku, nowelizującej usz, osoby, którym do dnia wejścia w życie tej ustawy (czyli przed dniem 1 lipca 2004 roku), przydzielono osobną kwaterę stałą, zachowywały nabyte do tego dnia uprawnienia na czas zajmowania tej kwatery.

Skoro więc, stosownie do wskazanego wyżej przepisu, dotychczasowe decyzje o przydziale osobnej kwatery stałej zachowały swój walor prawny, a nadto nie ziściły się przesłanki z art. 24 ustęp 5 usz w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą z dnia 16.04.2004 roku, to wobec Wiktora P., dysponującego decyzją o przydziale osobnej kwatery stałej z dnia 27.02.1997 roku i nadal, w dniu 1 lipca 2004 roku tę kwaterę zajmującego wraz z rodziną, nie było potrzeby ani też podstawy do wydania po dniu 1 lipca 2004 roku decyzji o prawie do zamieszkiwania w tym lokalu w trybie art. 24 ustęp 1 ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych w brzmieniu obowiązującymi od dnia 1 lipca 2004 roku.

Obowiązujący natomiast w dniu zwolnienia powoda ze służby (31.01.2009 roku) art. 23 ustęp 1 punkt 1 litera a usz, przewidywał, że odprawa mieszkaniowa przysługuje żołnierzowi służby stałej, zwalnianemu z zawodowej służby wojskowej, zamieszkałemu w kwaterze, o ile nabył on prawo do emerytury wojskowej lub wojskowej renty inwalidzkiej lub został zwolniony z zawodowej służby wojskowej przed upływem okresu wymaganego do nabycia uprawnień do

emerytury wojskowej, w przypadku wypowiedzenia mu stosunku służbowego zawodowej służby wojskowej przez właściwy organ wojskowy

Z regulacją tą koreluje przepis art. 47 ustęp 2 ustawy, przewidujący, że odprawę mieszkaniową wypłaca się na podstawie umowy zawartej między dyrektorem oddziału regionalnego Agencji, a osobą uprawnioną, zwalnającą kwaterę w przypadku jej zajmowania.

Z niekwestionowanych ustaleń faktycznych wynika dalej, że powód w dacie zwolnienia go ze służby, nie zajmował już, przydzielonej mu w 1997 roku, kwatery osobnej stałej, albowiem dobrowolnie opuścił ją i przekazał do dyspozycji WAM w dniu 30.11.2007 roku, mimo że na mocy cytowanego art. 23 ustęp 1 ustawy z 16.04.2004 roku, nowelizującej uszsz, zachował prawo do dalszego z niej korzystania na dotychczasowych zasadach.

Brak jest w rozpatrywanej sprawie ustaleń faktycznych, określających czy lokal mieszkalny, położony w Z. przy ul. P. nr [...], przydzielony powodowi decyzją z dnia 27.02.1997 roku, stanowił w dacie zakończenia przez niego służby wojskowej (31.01.2009 roku) kwaterę w rozumieniu uszsz, niezbędną do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych żołnierzy służby czynnej i figurującą w wykazie, o którym mowa w art. 23 ustęp 4 uszsz.

Po drugie nie wiadomo, z jakich przyczyn powód opuścił to mieszkanie i w dniu 30.11.2007 roku przekazał do dyspozycji WAM (k. 69 akt sprawy), czy w razie dalszego zajmowania tego mieszkania w dniu zakończenia służby wojskowej (31.01.2009 roku) mógłby dalej w nim mieszkać, czy też zmuszony zostałby do jego zwolnienia. Brak jest także ustaleń, w jaki sposób powód i jego rodzina zaspokajają swoje potrzeby mieszkaniowe po przekazaniu w dniu 30.11.2007 roku wskazanego mieszkania do dyspozycji WAM.

Są to okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, jeżeli uwzględnić, że ekonomiczną funkcją odprawy mieszkaniowej, o której mowa w art. 47 uszsz, wypłacanej ze środków Skarbu Państwa, jest udzielenie pomocy byłemu żołnierzowi w zaspokojeniu jego potrzeb mieszkaniowych po zakończeniu służby wojskowej, jeśli nie może on pozostać w dotychczasowym mieszkaniu z uwagi na

jego niezbędność do zaspokojenia potrzeb żołnierzy, znajdujących się aktualnie w służbie czynnej.

Zakłada to więc niejako przymusowe opuszczenie dotychczas zajmowanego mieszkania (kwatery) i poszukiwanie mieszkania poza służbą, czego ekonomiczne skutki ma łagodzić właśnie odprawa mieszkaniowa.

Brak wskazanych wyżej ustaleń faktycznych uniemożliwia rozstrzygnięcie zasadności sformułowanych w skardze kasacyjnej zarzutów strony pozwanej, dotyczących prawidłowości przyjętej przez Sąd II instancji wykładni i właściwego zastosowania przytoczonych przez skarżącego przepisów usz i powoduje konieczność uchylecia, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.